

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський державний педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка
Тернопільський відділ Українського географічного товариства

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської студентсько-аспірантської наукової конференції
Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку досліджень
з географічних дисциплін та картографії в Україні
*присвячена 100-річчю з дня народження професора Володимира
Кубійовича*

ТЕРНОПІЛЬ— 2000

ББК 26.890 (4 Укр.)

Матеріали всеукраїнської студентсько-аспірантської наукової конференції “Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку досліджень з географічних дисциплін та картографії в Україні”, присвячена 100-річчю з дня народження професора Володимира Кубійовича (3 листопада 2000 року) – Тернопіль. – 2000. – 118 с.

Редакційна колегія:

Заставецька О.В., докт. геог. наук, професор – відповідальний редактор
Мариняк Я.О., канд. геог. наук, доцент
Кузишин А.В., канд. геог. наук, асистент

Друкується за рішенням засідання кафедри географії України Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

Комп'ютерна верстка: *Андрій Кузишин*
Тарас Заставецький

Вирішення медико-географічних проблем повинно бути в числі пріоритетних завдань уряду України на найближчу перспективу. Дуже важливим є впровадження викладання медичної географії майбутнім географам, медикам та іншим фахівцям.

Conditions in the development the present-day state, theoretical and practical problems, also in the development of medical geography in Ukraine were characterized.

Науковий керівник – Панасенко Т.В., кандидат географічних наук, доцент.

УДК 911.3."377"

*Олександр Непша,
Мелітопольський державний
педагогічний університет*

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРИМІСЬКИХ ТЕРИТОРІАЛЬНО-РЕКРЕАЦІЙНИХ СИСТЕМ

У наш час функціонують чисельні типи рекреаційних систем. Територіально-рекреаційна система (ТРС) в рекреаційній географії розглядається як складна і частково самоврядована система, яка складається з ряду взаємопов'язаних підсистем, а саме: рекреантів, природних та культурно-історичних територіальних комплексів, технічних систем, обслуговуючого персоналу та органу управління [1]. За своїм характером ця система, в першу чергу, розглядається як соціальна, оскільки визначальними вихідними даними формування ТРС є рекреаційні потреби.

Важливою стороною розгляду цієї системи є територіальний аспект, оскільки він визначає характер використання рекреаційних ресурсів, розташування рекреаційної системи та взаємозв'язку її з навколишнім природним середовищем та територіально-виробничим комплексом.

Із різноманітних територіальних рекреаційних систем ми вважаємо за потрібне розглянути приміські територіально-рекреаційні системи (ПТРС), що формуються в зоні впливу міст та розвиваються на базі рекреаційних ресурсів, які являють собою окремі природні та штучні утворення (лісосмуги, садово-паркові об'єкти, береги каналів, річок, водосховищ, що знаходяться поблизу міста, в межах яких можуть розташовуватись окремі рекреаційні підприємства.

Цей тип рекреаційної системи характеризується тим, що в основі його формування покладена організація циклу короткочасного відпочинку певної територіальної спільноти людей - населення міста чи міської агломерації [2].

Формування систем організації короткочасного заміського відпочинку залишається однією з актуальних задач, що стоять перед градобудівельниками та організаторами цього відпочинку. В основі цієї проблеми, характерною для усіх розвинених країн виступають об'єктивні умови, викликані такими економічними факторами, як науково-технічний прогрес, урбанізація, розвиток транспорту, підвищення мобільності населення міст, збільшення вільного часу та т. ін. Відповідно для організації короткочасного відпочинку мають вирішуватись наступні задачі:

- необхідно розробити прогресивні форми відпочинку, які відповідають новій соціальній структурі суспільства;
- створити оптимальні умови для оздоровлювального відпочинку всіх статевих-вікових груп населення міст.

В приміських зонах проблема створення рекреаційних систем короткочасного відпочинку отримала специфічний розвиток. Оскільки споживання обмежене зоною доступності, така традиційна дія, як вибір території для створення цих систем виконується за наявності високих обмежень в можливостях реалізації вимог, що висувають рекреанти; часто рекреаційні системи займають далеко не ідеальні, а іноді достатньо посередні за якістю землі.

Приміські системи відпочинку зрідка формуються на невикористаних раніше територіях. Ці території стихійно чи напівстихійно можуть використовуватись неорганізованими відпочиваючими. Їх діяльність часто не фіксована розташуванням підприємств відпочинку. Тому при створенні нових територіальних структур враховуються рекреаційні потоки відпочиваючих, які утворилися, реальна але юридично не фінансована спеціалізація окремих територій природної зони.

Для ПТРС характерна значно вища різноманітність форм рекреаційної діяльності, ніж для районів тривалого відпочинку. Це пов'язано з тим, що тут проводяться всі елементи життєвого рекреаційного циклу, а також щоденний та щотижневий відпочинок, відпочинок протягом усіх пор року.

Необхідно зазначити значно високий елемент динамізму рекреаційної діяльності. Так при функціонуванні ТРС приміського відпочинку відмічається поступовий розвиток всіх її елементів, їх функціональна та територіальна структура, сезонність, ідеальна циклічність використання території.

характеризується тим, що в складена організація циклу територіальної спільноти людей - ації [2].

її короткочасного заміського актуальних задач, що стоять нізаторами цього відпочинку. В ю для усіх розвинених країн кликані такими економічними прогрес, урбанізація, розвиток ті населення міст, збільшення для організації короткочасного гупні задачі:

сивні форми відпочинку, які турі суспільства: оздоровлювального відпочинку міст.

творення рекреаційних систем ала специфічний розвиток. ою доступності, така традиційна чня цих систем виконується за кливостях реалізації вимог, що ційні системи займають далеко едні за якістю землі.

нку зрідка формуються на іх. Ці території стихійно чи оувуватись неорганізованими о не фіксована розташуванням створенні нових територіальних ні потоки відпочиваючих, які о не фінансована спеціалізація

вища різноманітність форм йонів тривалого відпочинку. Це яться всі елементи життєвого ний та щотижневий відпочинок.

високий елемент динамізму функціонувані ТРС приміського й розвиток всіх її елементів, їх структура, сезонність, ідеальна

Загальною проблемою для всієї територіальної організації відпочинку, але особливо гострою для приміських ТРС, є розробка ідеальних та прогнозованих моделей, імітаційних моделей сучасного функціонування ТРС, вивчення їх співвідношення одне з одним, дослідженням критеріїв вибору найбільш ефективних варіантів прогнозу [3].

При конструюванні ідеальних моделей не можна не враховувати відмінності наступних позицій:

- відпочиваючі висувають свої вимоги щодо умов відпочинку, які відбивають лише частину потреб і не пов'язані з розмірами рекреаційних площ, проблемою сезонності обслуговування і т.п.;

- організатори відпочинку надають обсяг послуг для різних груп населення, висуваючи при цьому обмеження, пов'язані з задоволенням потреб людей у відпочинку на даний період.

Що стосується позаміського відпочинку кінця тижня то "піки" сезонних, тижневих та добових показників ростуть у міру віддалення від міського сельбища. Для найбільше віддалених територій характерна наявність різкого спаду кількості відпочиваючих. Території, що розташовані на "межі міста", характеризуються стабільно високими навантаженнями відпочиваючих в сезон "пик" і їх більш плавним спадом в перехідні сезони і взимку. Найбільш стабільні навантаження характерні для приміських лісопаркових територій.

На територіях, що розташовані на "межі міста", відпочивають люди середнього, старшого і похилого віку. У міру віддалення від сельбища відбувається "омолодження" складу відпочиваючих, яке пов'язане з підвищенням питомої ваги активних спортивних занять в загальному балансі рекреаційної діяльності /РД/. Крім вікових інтересів, в РД проявляється також сімейно-груповий характер відпочинку у кінці тижня.

Складність вивчення територіальної організації відпочинку в приміських зонах вимагає координації дій географів та інших спеціалістів, організації широких міждисциплінарних досліджень.

Список використаних джерел:

1. Теоретические основы рекреационной географии. Проблемы конструктивной географии. - М.: Изд-во Наука, 1975.
2. Веденин Ю.А. Динамика территориальных рекреационных систем. - М.: Изд-во Наука, 1982.
3. Рекреационная география /Отв. ред. В.С. Пресображенский. Б.Н. Лиханов/. - М.: 1976

The features of formation and functioning of the suburban territorial – recreative systems are considered in this article. They are formed in zone of influence of cities. They are developed on the basis of recreative resources. They are separate natural and artificial formations (forested tracks, gardens and parks, coasts of canals, rivers and reservoirs near the city border) where there can be found separate recreative enterprises.

Науковий керівник - Сажнева Н.М., к.г.н., доцент

*Тетяна Романів,
Тернопільський державний
педагогічний університет ім. В.Гнатюка*

СУЧАСНИЙ СТАН ОСВІТНЬОГО КОМПЛЕКСУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Соціально-економічний розвиток Тернопільської області, як і будь-якого іншого обласного регіону, здійснюється за рахунок не тільки зростання виробництва, а й значного підвищення рівня обслуговування населення. Задоволення зростаючих потреб населення в послугах вимагає підвищення ефективності зайнятості в окремих галузях економіки і ефективності функціонування цих галузей.

Для подальшого аналізу конкретизуємо поняття "сфера обслуговування населення" – сукупність галузей і видів діяльності виробничих і непроизводничих секторів господарства, що виконують специфічні суспільні функції, безпосередньо спрямовані на підвищення життєвого рівня народу.

Найбільш представницьким в сфері обслуговування в області є освітньо-культурний комплекс, що включає і наукову сферу.

Значна вага освітньо-культурного комплексу пов'язана з розвинутою структурою системи освіти і науки (дошкільні, середні, професійно-технічні, вищі заклади освіти) та розгалуженою територіальною структурою закладів культури (будинки культури, палаци творчості). Статистичні дані свідчать, що кількість постійнодіючих дошкільних закладів освіти на кінець 1999 р. в нашій області зменшилась до 482 у порівнянні 1990р., коли функціонувало 676 закладів. Домінує ця тенденція в сільській

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. Вклад В. Кубійовича в розвиток географії та картографії України

<i>Леся Заставецька</i> Вклад вчених т з. "Галицького грона" у розвиток української географії.....	3
<i>Любомира Мартинів</i> Питання картографування населення та населених пунктів у творчій спадщині Володимира Кубійовича	9
<i>Олена Волік</i> Володимир Кубійович та Іван Тесля : співпраця та особиста дружба.....	12
<i>Мар'яна Барська</i> Портрет Володимира Кубійовича у спогадах Івана Кошелівця.....	15
<i>Віталій Василик</i> Питання етнічних меж та етнічного складу населення Карпатської України у науковій спадщині Володимира Кубійовича.....	18
<i>Тарас Заставецький</i> Дослідження В.Кубійовичем міста Нового Санча.....	22
<i>Ковалик Лілія</i> Дослідження В.Кубійовичем геодемографічних процесів в Україні.....	25
<i>Ліля Янусь</i> Вклад Володимира Кубійовича у вивчення східної української діаспори.....	30
<i>Кирилюк Олександр</i> Вклад Володимира Кубійовича в розвиток НТШ.....	34
<i>Світлана Добровольська</i> Роль В.Кубійовича у вивченні національного складу населення західного регіону України.....	40
<i>Ольга Бандура</i> Розвиток ідей В. Кубійовича українською діаспорою в Парижі.....	44

РОЗДІЛ 2. Сучасний стан, проблеми та перспективи природничої географії України

<i>Ігор Ранця</i> Проблеми впливу природи на людину у працях академіка Степана Рудницького.....	48
<i>Алла Крилова</i> До питання вивчення природної та культурної спадщини у межах Запорізької області	51
<i>Віталій Сич</i> Проект Червоної книги ґрунтів Одещини.....	55
<i>Вікторія Пантилей</i> Проблеми становлення географії стоматологічного здоров'я як перспективного напрямку медичної географії	59
<i>Марія Бондарюк</i> Роль Закону України "Про туризм" у становленні і розвитку вітчизняної географії туризму	62
<i>Коломієць Катерина</i> Екологічні проблеми Чорного моря.....	66

<i>Войчук Тетяна</i> Малі річки Вінничини як об'єкт екологічного дослідження	70
<i>Уманець Наталія</i> Роль студентів в дослідженні екостану лісових ресурсів Вінничини	72
<i>Гнелиця Наталя</i> Польові практики як засіб дослідження лікарських рослин регіону	75

РОЗДІЛ 3. Стан, проблеми та перспективи суспільної географії України

<i>Роман Скабара</i> Суспільно-географічні дослідження злочинності: генеза, сучасний стан і перспективи в Україні	77
<i>Анатолій Молодецький, Станіслав Костецький</i> Розвиток суспільно-географічної думки на півдні України на прикінці XIX – на початку XX століття	81
<i>Наталія Яковенко</i> Поняття «агровиробничого-рекреаційного потенціалу» (АВРП) території	84
<i>Костянтин. Шиян</i> Рекреаційна інфраструктура як складова територіально-рекреаційної системи регіонального комплексу	86
<i>Вікторія Яворська</i> Значення статеві-вікової структури та її вплив на геодемографічні процеси	90
<i>Анна Марко</i> Аналіз причин та наслідків дорожньо-транспортних пригод як напрямок медико-географічних досліджень (на матеріалах Мостиського району Львівської області)	94
<i>Ірина Мартусенко</i> Сучасний стан, проблеми та перспективи медичної географії України	99
<i>Олександр Непша</i> Особливості формування та функціонування приміських територіально-рекреаційних систем	103
<i>Тетяна Романів</i> Сучасний стан освітнього комплексу Тернопільської області	106
<i>Тетяна Кім</i> Значення досвіду зарубіжних країн для становлення регіональної політики в Україні	109
<i>Тетяна Заблоцька</i> Історико-географічні особливості розвитку залізничного транспорту в Україні	112

РОЗДІЛ 4. Стан, проблеми та перспективи української географічної картографії

<i>Юрій Дуфанець</i> Використання сучасних комп'ютерних технологій в географічних дослідженнях	115
--	-----